

Briuselis, 2018 05 23
COM(2018) 400 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS CENTRINIAM BANKUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI, REGIONŲ KOMITETUI
IR EUROPOS INVESTICIJŲ BANKUI**

2018 m. Europos semestras. Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos

1. ĮVADAS

Europos semestras ir konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos yra kasmetinės nacionalinių reformų gairės. Pernai lapkričio mėn., 2018 m. ciklo pradžioje, metinėje augimo apžvalgoje¹ nustatyti kitų metų Sąjungos ir jos valstybių narių ekonominiai ir socialiniai prioritetai. Joje pabrėžta, kad vertybių trikampis, kurį sudaro investavimo didinimas, struktūrinių reformų vykdymas ir atsakingos fiskalinės politikos užtikrinimas, neša vaisių. Šių metų konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, kaip ir anksčiau, atsižvelgiama į tuos pagrindinius politikos prioritetus, o kartu ir į palankią ekonominę ir socialinę padėtį. 2018 m. gegužės 14 d. Tarybos priimtoje rekomendacijoje dėl euro zonos ekonominės politikos² taip pat pateiktos aiškos visoms atitinkamoms šalims skirtų rekomendacijų rengimo gairės.

Europos ekonomika, palaikoma rekordiškai aukšto užimtumo, atsigaujančių investicijų ir pagerėjusios viešųjų finansų būklės, auga sparčiausiai per dešimtmetį. Dabartinės palankios sąlygos – proga užtikrinti, kad Europos šalių ekonomika taptų tvirtesnė ir atsparesnė. Šiuo metu Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis taikoma visoms valstybėms narėms, išskyrus vieną. Pagal Komisijos 2018 m. pavasario prognozę augimas išliks spartus, nors ir kiek lėtesnis, nes ekonominei plėtrai vis didesnę riziką kelia pasaulinės finansų rinkos kintamumas ir prekybos protekcionizmas. Šie pokyčiai primena, kad džiūgauti dar anksti: dabar laikas Sąjungai ir jos valstybėms narėms pasirengti ateities iššūkiams.

2017 m. pranešime apie Sąjungos padėtį Komisijos Pirmininkas J.-C. Junckeris pabrėžė: Europa turi ruošti žiemai roges vasarą. Komisijos pasiūlymuose dėl 2018 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų ketinama visapusiškai pasinaudoti teigiama ekonomikos perspektyva ir nurodyti valstybėms narėms, kuria kryptimi vykdyti būtinas struktūrines reformas ir užtikrinti patikimą fiskalinę politiką. Atsižvelgiant į teigiamas naujausias tendencijas, reikėtų toliau stengtis skatinti ekonominę ir socialinę konvergenciją valstybių narių tarpusavyje ir jų viduje. Nors įvairiose šalyse tebėra labai svarbu šalinti krizės padarinius ir naikinti disbalansą, siūlomose rekomendacijose siekiama raginti labiau galvoti apie ateitį ir susitelkti į tvaraus, integracinio ir ilgalaikio augimo pagrindo kūrimą. Kartu jomis raginama užbaigti reformas, kuriomis mažinamas pažeidžiamumas ir gerinamos galimybės atlaikyti sukrėtimus, nes jos tebėra lemiamos siekiant ateityje išvengti staigių nuosmukių.

Rekomendacijos grindžiamos visapusiška analize, pateikta naujausiose šalių ataskaitose, kuriose akcentuojami keli ilgalaikiam augimui kylantys iššūkiai. Europa turi vykdyti struktūrines reformas, kuriomis gerinama verslo aplinka ir sudaromos investicijoms palankios sąlygos, visų pirma pertvarkant produktų ir paslaugų rinkas, skatinant inovacijas, gerinant mažųjų ir vidutinių įmonių galimybes gauti finansavimą, stiprinant viešąsias institucijas pagal teisinės valstybės principą ir kovojant su korupcija. Europa taip pat turi skatinti reformas, kuriomis jos darbo jėga paruošiama ateičiai ir vis didesniai skaitmeninimui, mažinama pajamų nelygybė ir atveriamos užimtumo galimybės, visų pirma jaunimui. Galiausiai Europai reikalingos reformos, kuriomis didinamas jos ekonomikos atsparumas reaguojant į tokius ilgalaikius iššūkius, kaip demografinės tendencijos, migracija, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir gamtos išteklių eikvojimas. Ilgalaike ekonominę konvergenciją ir socialinių skirtumų mažinimą gali užtikrinti tik atspari ekonomika.

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui „2018 m. metinė augimo apžvalga“, COM(2017) 690 final.

² 2018 m. gegužės 14 d. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos.

Šių metų konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose itin daug dėmesio skiriama socialiniams iššūkiams, remiantis 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtu Europos socialinių teisių ramsčiu³. Ramstis parengtas kaip orientyras atnaujinamam didėjančios konvergencijos procesui siekiant geresnių darbo ir gyvenimo sąlygų Europos Sąjungoje, taip remiant našumą ir užtikrinant gerovės sistemų tvarumą. Europos semestras – galimybė valstybėms narėms siekti ramsčio įgyvendinimo pažangos ir apie ją pranešti. Turėdama tai omenyje ir visapusiškai atsižvelgdama į nacionalines kompetencijas, Komisija pastaruoju metu paragino valstybes nares nusistatyti atnaujintus nacionalinio lygmens prioritetus ir veiksmus nacionalinėse reformų programose⁴. Siūlomomis rekomendacijomis palaikomas šis procesas ir valstybės narės skatinamos daryti pažangą vykdant nacionalines reformas, susijusias su trimis ramsčio sritimis: lygių galimybių ir galimybių įsidarbinti, sąžiningų darbo sąlygų, socialinės apsaugos ir įtraukties. Šiame kontekste ypač akcentuojamas tinkamų įgūdžių suteikimas, veiksmingų ir adekvačių minimalios socialinės apsaugos sistemų užtikrinimas ir socialinio dialogo gerinimas siekiant tvarių rezultatų.

Per šios Komisijos kadenciją Europos semestras darėsi vis racionalesnis ir įtraukesnis, nes Komisija įdėjo daug pastangų, kad padidintų valstybių narių atsakomybę už joms skirtas rekomendacijas ir pagerintų tų rekomendacijų įgyvendinimą. Komisija ėmėsi tam tikrų priemonių užtikrinti, kad procesas būtų racionalesnis, rekomendacijos aktualesnės ir tikslingesnės, jų analitinis pagrindas stabilesnis ir būtų daugiau dialogo galimybių. Priemonės, kurių imtasi, apima Europos semestro pareigūnų, esančių valstybėse narėse, tinklo sukūrimą, daugiau ir artimesnių Komisijos ir valstybių narių tarpusavio ryšių visais administraciniais lygmenimis ir politiniu lygmeniu ir Briuselyje, ir valstybėse narėse palaikymą ir įtraukaus dialogo su socialiniais partneriais ir suinteresuotosiomis šalimis vykdymą. Paskelbus naujausias šalių ataskaitas, visoje Europoje vyko konsultaciniai susitikimai su nacionalinėmis valdžios institucijomis, socialiniais partneriais ir kitomis svarbiomis suinteresuotosiomis šalimis, kad būtų aptarta, kaip konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose atsižvelgti į ataskaitose nustatytus svarbiausius iššūkius. Be to, Komisija, kaip ir anksčiau, prieš paskelbdama šalių ataskaitas konsultavosi su valstybėmis narėmis dėl analitinių tų ataskaitų dalių. Nepaisant Komisijos pastangų, valstybių narių rezultatai įgyvendinant rekomendacijas vis dar neatitinka lūkesčių.

Siekdama dar labiau padėti valstybėms narėms įgyvendinti sutartas reformas, Komisija siūlo patobulintas biudžeto priemones. Nuo 2015 m. Komisija per Paramos struktūriniams reformoms tarnybą teikė techninę paramą augimą skatinančių reformų valstybėse narėse rengimui ir įgyvendinimui gerinti. Įsigaliojus struktūrinių reformų rėmimo programai, valstybių narių prašoma parama gerokai pranoko programos metiniams ciklams numatytą finansavimo sumą. 2017 m. paramos prašymus pateikė 24 valstybės narės, o didžioji dalis projektų, kurie atrinkti finansuoti, yra susiję su iššūkiais, nustatytais per Europos semestrą⁵. 2017 m. gruodžio 6 d. pasiūlymuose dėl ekonominės ir pinigų sąjungos stiprinimo Komisija pasiūlė sustiprinti šią techninę paramą ir pateikė bandomąją priemonę reformoms įgyvendinti, kuri valstybėms narėms teikia naujų galimybių gauti finansinę paramą⁶. Remdamasi šiomis

³ 2017 m. lapkričio 17 d. Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio.

⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo stebėjimas“, COM(2018) 130 *final*.

⁵ 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/825 dėl struktūrinių reformų rėmimo programos sudarymo; 2018 m. darbo programa.

⁶ Tiksliniai Bendrųjų nuostatų reglamento pakeitimai siekiant sutelkti išteklius, skirtus nacionalinėms reformoms remti, COM(2017) 826 *final*.

iniciatyvomis birželio mėn. pradžioje Komisija pateiks naują racionalizuotą daugiametės finansinės programos po 2020 m. priemonę, pagal kurią nacionalinių reformų įsipareigojimams įgyvendinti bus teikiama ir techninė, ir finansinė parama, kad dar labiau padidėtų ekonominės ir pinigų sąjungos atsparumas.

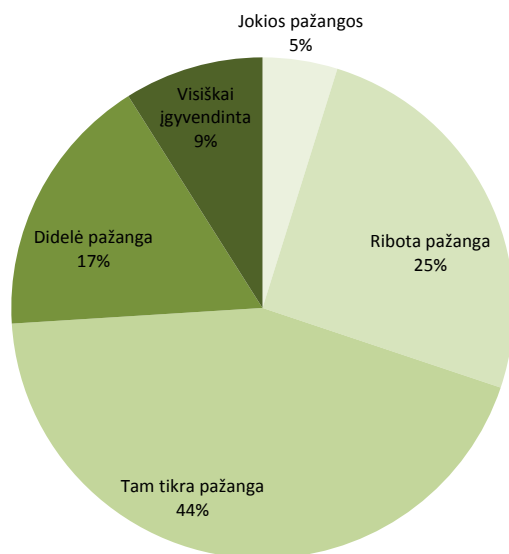
2. BENDRA PAŽANGA VYKDANT REFORMAS IR NAIKINANT DISBALANSĄ

Dabartinės palankios ekonominės sąlygos – proga greičiau įgyvendinti reformas. Įgyvendinant Europos semestrą imtasi tam tikrų priemonių bendram sutarimui dėl pagrindinių ekonominių ir socialinių iššūkių pasiekti, valstybių narių atsakomybei už reformų darbotvarkę didinti ir rekomendacijų įgyvendinimo rodikliams gerinti. Kaip priminta anksčiau, šios priemonės apima daugeliu lygmenų vykstančio dialogo politikos klausimais intensyvinimą prieš Komisijai teikiant pasiūlymą dėl rekomendacijų, rekomendacijų skaičiaus racionalizavimą, dėmesio sutelkimą į reformų priemones, kurias galima įgyvendinti per 12–18 mėnesių, rekomenduojamų politikos priemonių preskriptyvumo mažinimą ir skaidresnį informavimą, kaip vertinama reformų pažanga.

Nepaisant tokių pastangų, konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose įtvirtintų reformų įgyvendinimo pažanga buvo lėta ir pakankama ne visose politikos srityse. Ekonomikos krizei tikrai likus praeityje, reformų pastangos gali dar labiau sulėtėti, o sudėtingų reformų inicijavimas ir įgyvendinimas išorės sunkumams atlėgus gali užsitęsti. Tačiau valstybės narės turėtų atnaujinti savo įsipareigojimą sustiprinti savo ekonomikos pagrindus ir atsparumą, ypač atsižvelgiant į tai, kad patirtis parodė, jog apčiuopiamą teigiamą poveikį ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui turinčioms svarbioms reformoms iki galo įgyvendinti reikia laiko ir ryžto.

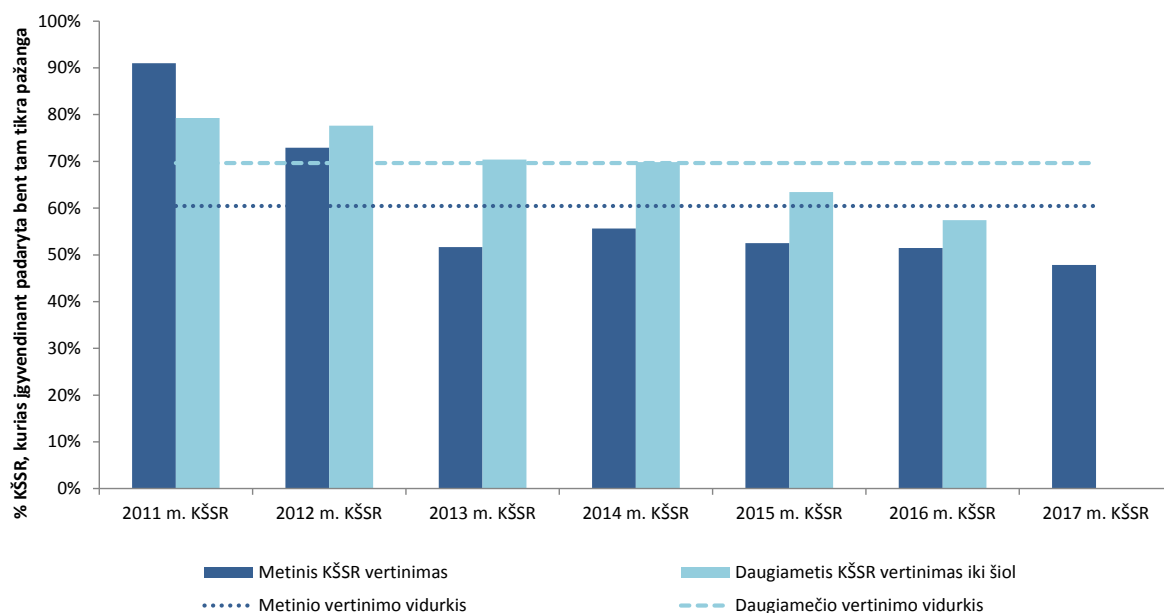
Nuo pat Europos semestro įvedimo 2011 m. daugiau kaip du trečdaliai konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų (KŠSR) įgyvendinta padarius bent *tam tikrą pažangą* (1 diagrama). Rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas pagal kelerius metus rodo didesnę pažangą, negu vertinant pamečiui (žr. 2 diagramą), o tai patvirtina, kad svarbios reformos galiausiai įvykdomos, nors daugeliu atvejų procesas užtrunka. Skirtingas įgyvendinimo greitis dažnai atspindi pažangos būtinybę konkrečiose srityse, bet kartu atskleidžia poreikį siekti bendro sutarimo, ypač jeigu reformų nauda pasiskirsto nevienodai. Pavyzdžiui, valstybės narės laikui bėgant didžiausią pažangą padarė finansinių paslaugų, fiskalinės politikos bei fiskalinio valdymo srityse – tai susiję su tuo, kad reaguojant į ekonomikos ir finansų krizę reikėjo ryžtingų politikos priemonių, taigi pirmenybė teikta viešųjų finansų būklės stabilizavimui ir finansų sektoriui. Situacija panaši kalbant apie darbo vietų su neterminuotomis darbo sutartimis kūrimo skatinimą ir darbo rinkos segmentacijos mažinimą; šios priemonės rodo patikimą atitinkamų rekomendacijų įgyvendinimą. Kita vertus, valstybės narės dar ne iki galo išsprendė mokesčių režimų trūkumų, pvz., siauros mokesčių bazės, klausimą. Be to, yra galimybių imtis papildomų veiksmų dėl sveikatos ir ilgalaikės priežiūros. Šios srities reformos dėl kylančių iššūkių masto ir galimo poveikio administracinėms struktūroms paprastai užtrunka (3 diagrama).

1 diagrama. 2011–2017 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimas iki šiol (daugiametis vertinimas)

Pastaba. Atliekant daugiametį vertinimą atsižvelgiama į įgyvendinimo pažangą nuo pirmųjų rekomendacijų priėmimo iki šio komunikato paskelbimo 2018 m. gegužės mėn. Bendras su fiskaline politika susijusių konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų vertinimas apima Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų laikymąsi.

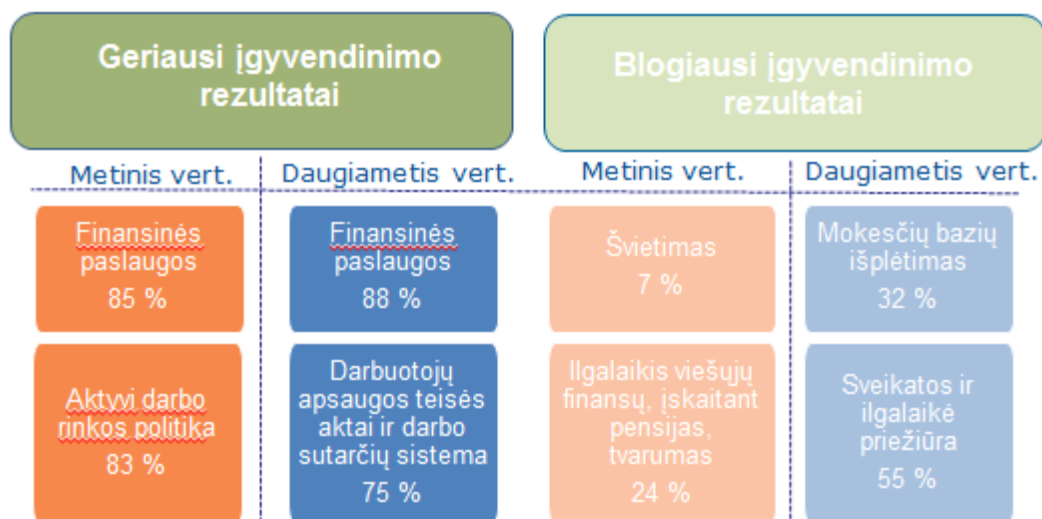
2 diagrama. Konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimas: kiekvienų metų nuo 2011 m. metinis įvertinimas, palyginti su įgyvendinimu iki šiol

Pastaba. Atliekant daugiametį vertinimą atsižvelgiama į įgyvendinimo pažangą nuo pirmųjų rekomendacijų priėmimo iki šio komunikato paskelbimo 2018 m. gegužės mėn. Dėl konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų skirtingų vertinimo kategorijų 2011 ir 2012 m. metinį ir daugiametį vertinimą palyginti sunkiau.

Vertinant pamečiui įgyvendinimo rezultatai prastesni, nes skirtingose politikos srityse padaryta pažanga tebėra nevienoda. Palyginti su praeitais metais, valstybės narės didžiausią pažangą padarė reformuodamos finansų sektorius, pvz., gerindamos finansavimo sąlygas, lengvindamos ilgalaikį neveiksnių paskolų pertvarkymą ir tobulindamos bankų priežiūrą. Didelė pažanga padaryta ir reformuojant aktyvią darbo rinkos politiką: ji darėsi vis įvairesnė ir apskritai orientuota į geresnį prisitaikymą prie individualių poreikių. Mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą taip pat vis labiau palaiko vyriausybių pastangos finansuoti viešąjį mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veiklą, didesnis pelningumas privačiame sektoriuje ir geresnės finansavimo sąlygos. Kita vertus, kovos su mokesčių slėpimu ir vengimu, mokesčių administravimo gerinimo ir kovos su korupcija rezultatai įvairūs. Menka pažanga taip pat padaryta sprendžiant ilgalaikiam viešųjų finansų tvarumui visuomenės senėjimo keliamus iššūkius. Ši politikos sritis aptarta daugelyje rekomendacijų, bet padaryta tik ribota pažanga. Viena iš probleminių sričių tebėra švietimo reformos, visų pirma reformos, kuriomis gerinama galimybė gauti išsilavinimą nepalankioje padėtyje esančių asmenų grupėms ir bendra švietimo kokybė, nes daugumoje valstybių narių, kurioms 2017 m. pateikta šios srities rekomendacija, padaryta tik ribota pažanga (žr. 3 diagramą ir 2 priedėlį).

3 diagrama. Politikos sritys, kuriose geriausi ir blogiausi konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo rezultatai

Pastaba. Procentinės dalys atitinka rekomendacijos dalių, kurias įgyvendinant padaryta bent tam tikra pažanga, dalį pagal politikos sritį skirtingose valstybėse narėse, kurioms pateikta tos politikos srities rekomendacija.

Makroekonominis disbalansas toliau naikinamas, bet kai kuriose valstybėse narėse dar nesiimta veiksmų dėl skirtingų disbalanso šaltinių ir atsirado naujų pavojų. Nors didelis euro zonos einamosios sąskaitos perteklius stabilizavosi, atskirose šalyse padaryta skirtinga pažanga. Keliose šalyse anksčiau buvęs didelis einamosios sąskaitos deficitas panaikintas, o kitose – įsisenėjęs perteklius iš esmės nepasikeitė. Kai kuriose šalyse privačiosios, viešosios ir išorės skolos lygis išlieka aukštas. Finansinio įsiskolinimo mažinimas vyksta nevienodu tempu: tais atvejais, kai skola yra didesnė, jos mažinimas ne visuomet yra greitesnis. Skolą patikimai mažinti itin svarbu siekiant ryžtingai sumažinti pažeidžiamumą tokiomis aplinkybėmis, kai pinigų politikos sąlygos turėtų palaipsniui normalizuotis. Tolesnis perbalansavimas galėtų būti paremtas, jei valstybės narės, kuriose yra einamosios sąskaitos deficitas arba didelė išorės skola, išlaikytų pastaruoju metu pasiektą kainų konkurencingumo pagerėjimą. Valstybės narės, kuriose didelis perteklius, turėtų skatinti greitesnį darbo užmokesčio augimą ir didinti investicijas. Našumo didinimo priemonės yra itin svarbios visoms šalims siekiant skatinti ilgalaikį augimą ir paremti realiojo darbo užmokesčio dinamiką – šie rodikliai tebėra kuklūs daugelyje šalių ir sektorių, nors įtampa darbo rinkoje

vis didesnė. Dinamiškesni darbo užmokesčio pokyčiai, pasireiškiantys augančia vidaus paklausa, dar labiau prisidėtų prie vykstančios ekonominės plėtros. Vis daugėja valstybių narių, kuriose būtina atidžiai stebėti problemas, susijusias su dideliais būsto kainų pokyčiais, nes daugelis skirtumų, atsiradusių dėl anksčiau nustatytų per mažų būsto kainų, mažėja. Tai susiję su konkrečioms šalims aktualiais ekonominiais ir finansiniais iššūkiais, kurie dėl pinigų sąjungos narių tvirtų ekonominių ir finansinių sąsajų itin svarbūs tinkamam euro zonos veikimui.

Vienuolikai valstybių narių, kuriose nustatytas disbalansas, skirtos rekomendacijos padės mažinti tą disbalansą. Komisijos išvadose dėl makroekonominio disbalanso procedūros kategorijų⁷ atsižvelgta į gerėjančias ekonomines sąlygas. Remdamasi nuodugnėmis padėties dvylikoje valstybių narių apžvalgomis, Komisija disbalansą nustatė vienuolikoje iš jų. Prieita prie išvados, kad Slovėnijoje disbalanso nebėra ir kad disbalansas Bulgarijoje, Portugalijoje ir Prancūzijoje nebėra paviršinis. Apskritai nustatyta, kad šiuo metu disbalansas yra susidaręs aštuoniose šalyse (Airijoje, Bulgarijoje, Ispanijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Prancūzijoje, Švedijoje ir Vokietijoje), o paviršinis disbalansas – trijose (Italijoje, Kipre ir Kroatijoje). Kaip ir anksčiau, visoms šalims, kuriose susidaręs disbalansas arba paviršinis disbalansas, bus taikoma speciali stebėseną pagal makroekonominio disbalanso procedūrą, o šio stebėsenos proceso intensyvumas atitiks iššūkių mastą ir disbalanso dydį⁸.

2018 m. konvergencijos ataskaita⁹ rodo, kad valstybėse narėse, kurioms taikoma išimtis, reikia tolesnės pažangos, kad jos galėtų įsivesti eurą. Euro, kurį kasdien naudoja maždaug 342 milijonai žmonių 19 valstybių narių, turėtų būti visos Europos Sąjungos bendra valiuta. Iš visų valstybių narių, išskyrus Daniją ir Jungtinę Karalystę, reikalaujama įsivesti eurą, kai tik jos pasieks aukštą tvarios konvergencijos lygį. Prisijungimas prie euro zonos yra atviras ir taisyklėmis grindžiamas procesas, reglamentuojamas Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo ir Protokolu Nr. 13 dėl konvergencijos kriterijų. Šiame metais kas dvejus metus teikiamos konvergencijos ataskaitos laidoje aptariamose septynios valstybės narės, kurios yra teisiškai įsipareigojusios įsivesti eurą: Bulgarija, Čekija, Kroatija, Lenkija, Rumunija, Švedija ir Vengrija. Joje pagal konvergencijos kriterijus (kainų stabilumas, viešieji finansai, valiutos kurso stabilumas ir ilgalaikės palūkanų normos) nagrinėjamas nacionalinės teisės aktų suderinamumas ir šių valstybių narių pažanga, daroma siekiant aukšto tvarios ekonominės konvergencijos lygio. Ataskaitoje taip pat atsižvelgiama į kitus Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo nurodytus veiksnius, kurie svarbūs vertinant konvergencijos tvarumą.

Ataskaitoje daroma išvada, kad šiuo metu nė viena iš nagrinėtų šalių neatitinka visų euro įsivedimo sąlygų. Visos septynios valstybės narės atitinka viešųjų finansų kriterijų, bet visas gerokai lenkia Bulgarija – šios valstybės skola mažesnė negu 30 % BVP. Visos, išskyrus Čekiją, Rumuniją ir Vengriją, atitinka kainų stabilumo kriterijų, o vidutinis infliacijos lygis Bulgarijoje sudarė tik 1,4 %. Be to, visos nagrinėtos valstybės narės, išskyrus Lenkiją ir Rumuniją, atitinka ilgalaikių palūkanų normų kriterijų. Kita vertus, nė viena šalis neatitinka

⁷ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui ir Euro grupei „2018 m. Europos semestras. Struktūrinių reformų pažangos vertinimas, makroekonominio disbalanso prevencija ir naikinimas ir pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 atliktų nuodugnių apžvalgų rezultatai“, COM(2018) 120 final.

⁸ Dėl konkrečiai Bulgarijos ir Portugalijos 2018 m. kovo 7 d. Komisija nusprendė, kad politikos įsipareigojimais ir disbalanso raida bus atidžiai stebimi, nes siekiant jį tvariai panaikinti vis dar reikia papildomų pastangų.

⁹ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai „2018 m. konvergencijos ataskaita“, COM(2018) 370 final.

valiutos kurso kriterijaus, nes nė viena iš jų nėra prisijungusi prie Europos valiutų kurso mechanizmo (VKM II). Bulgarijos valiuta, levas, su euru susieta jau 1999 m. Todėl Bulgarijos ekonomikai įprasta veikti neturint lankstaus valiutos kurso, t. y. panašu į VKM II narystei taikomą reikalavimą. Kitų veiksnių analizė rodo, kad tos šalys apskritai gerai ekonomiškai ir finansiškai integravosi į ES, tačiau kai kurios vis dar yra makroekonomiškai pažeidžiamos ir (arba) susiduria su iššūkiais, susijusiais su jų verslo aplinka ir institucine struktūra, o šie veiksniai gali kelti riziką konvergencijos proceso tvarumui. Visišką teisinį suderinamumą tėra užtikrinusi tik viena šalis, Kroatija. Narystei euro zonoje itin svarbu nuodugniai pasirengti, todėl Komisija yra pasirengusi padėti valstybėms narėms rengiantis įsivesti eurą. Kartu su pasiūlymais dėl kitos daugiamečių finansinės programos Komisija netrukus pasiūlys specialią paramos tokioms konvergencijos pastangoms programą.

3. PAGRINDINIAI KONKREČIOMS ŠALIMS SKIRTŲ REKOMENDACIJŲ TIKSLAI

Bendras rekomendacijų tikslas – paskatinti valstybes nares pasinaudojant dabartinėmis palankiomis ekonominėmis tendencijomis toliau didinti savo ekonomikos atsparumą. Turint omenyje teigiamas ciklines sąlygas, visos valstybės narės prioritetą turėtų teikti reformoms, kuriomis didinamas augimo potencialas ir įtraukumas, gerinama institucinė ir verslo aplinka, šalinami investavimo trukdžiai, didinamas išteklių naudojimo efektyvumas, remiamas kokybiškų darbo vietų kūrimas, mažinama nelygybė, sprendžiamos įgūdžių problemos, užtikrinama veiksminga, atspari ir įperkama sveikatos priežiūra ir tobulinamos minimalios socialinės apsaugos sistemos.

Viešieji finansai, apmokestinimas ir finansų sektorius

Žvelgiant į praeitį galima teigti, kad su Tarybos parama Komisijos nustatytas lankstumas pagal Stabilumo ir augimo paklą sudarė sąlygas tinkamai suderinti fiskalinės atsakomybės užtikrinimą ir augimo rėmimą trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu. Komisija peržiūrėjo naudojamąsi galiojančiose taisyklėse numatytu lankstumu nuo jo įvedimo 2015 m.¹⁰ Pirma, reikiamo biudžeto koregavimo moduliavimas padėjo apsaugoti atsigavimą, kur jis buvo trapiusias, kartu palaikant pastangas užtikrinti patikimą biudžeto būklę ir skatinant tinkamu tempu mažinti skolą, nors kai kurių valstybių narių prioritetas tebėra fiskalinių rezervų kaupimas. Antra, atrodo, kad naudojimasis lankstumu struktūrinėms reformoms ir viešosioms investicijoms skatinti buvo tinkamas ir ekonomiškai pagrįstas tose valstybėse narėse, kurios faktiškai juo pasinaudojo. Kita vertus, visą reformų ir investicijų poveikį augimui galima įvertinti tik vidutiniu laikotarpiu.

Ekonominėms sąlygoms vis gerėjant laikas iš naujo sukaupti fiskalinius rezervus šalyse, kuriose didelė skola, ir išnaudoti fiskalinio manevravimo galimybes šalyse, kuriose yra perteklius, kad padidėtų jų ekonomikos atsparumas ir būtų remiamas augimas. Viešųjų finansų būklė Sąjungoje turėtų toliau gerėti. Dėl vis platesnės ekonominės plėtros valdžios sektoriaus deficitas Europos Sąjungoje 2017 m. sumažėjo iki 1,0 % BVP ir turėtų mažėti toliau. Analogiškai valdžios sektoriaus skola Europos Sąjungoje sumažėjo iki 83,1 % BVP ir pagal prognozes turėtų toliau nuolat mažėti. Fiskalinė kryptis iš esmės buvo neutrali 2017 m. ir turėtų tokia likti 2018 m. Darant politikos nekeitimo prielaidą prognozuojama, kad daugumoje šalių, įskaitant kelias, kuriose valstybės skola didelė, 2019 m. didės arba tik labai nedaug sumažės struktūrinis deficitas, taigi jų neatsparumas galimiems būsimiems

¹⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Europos investicijų bankui dėl lankstumo taikymo pagal Stabilumo ir augimo paklą peržiūros, COM(2018) 335 final.

sukrėtimams išliks. Konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose laikantis Stabilumo ir augimo pakto yra nustatomos reikalaujamos fiskalinio koregavimo pastangos valstybėms narėms, kurios dar nepasiekė vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Tačiau pakankamai galimybių turinčioms valstybėms narėms taip pat rekomenduojama laikantis Stabilumo ir augimo pakto taisyklių pasinaudoti fiskaline ir struktūrine politika augimui remti, kad būtų sudarytos palankios sąlygos perbalansuoti jų ekonomiką ir užtikrintas reikšmingas šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms. Toks valstybių narių fiskalinės politikos priemonių derinys 2019 m. lemtų iš esmės neutralią bendrą euro zonos fiskalinę kryptį, taigi būtų tinkamai subalansuotas siekis užtikrinti viešųjų finansų tvarumą ir siekis apsaugoti vykstančią ekonominę plėtrą bei užimtumo augimą.

Laikui bėgant valstybės narės gerokai patobulino savo fiskalines sistemas ir dabar dėl to gerėja biudžeto perspektyvos. Kai kuriose valstybėse narėse reikia tęsti reformas, kad pasijustų tvirtų nacionalinių fiskalinių sistemų nauda ir kad būtų užtikrinta, jog visos valstybės narės prisidėtų prie Sąjungos lygmens fiskalinio apdairumo. Kroatijai ir Rumunijai rekomenduojama priimti arba įgyvendinti plataus masto fiskalinių sistemų reformas, o Belgijai ir Lenkijai reikia tikslinių patobulinimų, pvz., koordinavimo skirtinguose valdžios lygmenyse, biudžeto procedūrų tobulinimo ar nepriklausomos stebėsenos.

Siekiant užtikrinti, kad viešuosius finansus būtų galima naudoti vidutinio ir ilgojo laikotarpio investicijų projektams, reikėtų atidžiai stebėti jų sudėtį. Tinkamo viešųjų pajamų ir išlaidų paskirstymo įvairiose politikos srityse išdava būtų ekonomikos augimui palankesnis derinys. Be to, reikia daugiau pastangų, kad pagerėtų apmokestinimo ir išlaidų veiksmingumas ir efektyvumas visuose valdžios lygmenyse. Naudinga mokesčių mokėtojų pinigų paskirstymo gerinimo priemonė – kruopščiai atliekamos išlaidų peržiūros. Pagal šių metų rekomendacijas veiksmų šioje srityje turėtų imtis Austrija, Belgija, Bulgarija, Lenkija, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Vengrija ir Suomija.

Dėl visuomenės senėjimo poveikio nacionaliniam biudžetui reikalingos pensijų, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemų reformos. Jos yra esminės siekiant užtikrinti ilgalaikį viešųjų finansų tvarumą, taip pat adekvačią ir prieinamą socialinę apsaugą ir sveikatos priežiūrą. Patirtis parodė, kad ši sritis yra viena iš tų, kurias reformuoti sunkiausia, todėl reformas teisės aktais įtvirtinti reikia greitai, bet įgyvendinti – palaipsniui, kad grupės, kurioms jomis daromas poveikis, galėtų prisitaikyti. Vis dėlto valstybės narės ėmėsi pensijų ir sveikatos priežiūros sistemų pertvarkymo veiksmų ir šioms reformoms apsaugoti reikia drąsos. Tolesnes reformas šiose srityse Komisija rekomenduoja kelioms valstybėms narėms, pvz., Airijai, Čekijai, Lietuvai ar Vengrijai.

Siekiant spręsti didelių darbo jėgos mokesčių klausimą ir kartu išsaugoti viešosios politikos priemonėms reikalingas pajamas, būtina dėti daugiau pastangų ir taip pažeidžiamesnių asmenų grupėms padidinti paskatas dirbti ir remti tokių darbo vietų kūrimą. Kelios valstybės narės toliau stengėsi mažinti darbo jėgai tenkančią mokesčių naštą, daugiausia dėmesio skirdamos mažas pajamas gaunantiems asmenims; šiais metais toliau dėti pastangas šioje srityje rekomenduojama Austrijai, Italijai, Latvijai ir Vokietijai. Vis dėlto mokesčių reformos turi apsaugoti pajamas adekvačiai socialinei apsaugai ir investicijoms. Šiuo atžvilgiu kelios rekomendacijos išplėsti mokesčių bazę pateiktos Italijai, Kroatijai ar Lietuvai, pvz., įvesti periodinį nekilnojamojo turto mokestį Kroatijoje.

Siekiant užtikrinti valstybių narių mokesčių sistemų tvarumą ir įmonėms užtikrinti vienodas sąlygas bei palankią verslo aplinką itin svarbu gerinti mokesčių taisykles ir administravimą. Stabili, paprasta ir ekonomiškai efektyvi mokesčių sistema gali pagerinti mokestinių prievolių vykdymą ir prisidėti prie palankios investavimo aplinkos. Todėl siūlomos rekomendacijos, kad būtų supaprastinta mokesčių sistema Prancūzijoje ir Vengrijoje, padidintas jos efektyvumas Vokietijoje ir pagerintas mokesčių administravimas

bei mokesčių prievolių vykdymas Bulgarijoje, Lietuvoje ir Rumunijoje. Kaip nurodyta 2018 m. euro zonai skirtoje rekomendacijoje, siekiant išvengti įmonių tarpusavio konkurencijos iškraipymo, sąžiningai elgtis su mokesčių mokėtojais ir apsaugoti viešuosius finansus ir taip kartu išlaikyti socialinę sanglaudą ir kovoti su nelygybe, itin svarbu kovoti su mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijomis. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis atskiroms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Valstybės narės Europos lygmeniu ėmėsi veiksmų, kad padidintų mokesčių skaidrumą ir susitartų dėl minimalaus apsaugos nuo piktnaudžiavimo lygio. Jos taip pat ėmėsi nacionalinio lygmens veiksmų, pvz., iš dalies pakeitė arba panaikino lengvatinių pajamų iš patentų apmokestinimą, kuris sudarė geresnes agresyvaus mokesčių planavimo sąlygas, arba pakeitė taikomas rezidavimo vietos mokesčių tikslais taisykles. Nepaisant šios pažangos, nuodugni mokesčių taisyklių ir atitinkamų ekonominių rodiklių analizė rodo, kad kelių valstybių narių mokesčių sistema toliau naudojasi agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios tarptautinės įmonės.

Per praėjusius metus keliose valstybėse narėse padaryta pažanga stiprinant finansų sektorių: sumažėjo tiek neveiksnių paskolų sankaupos, tiek srautai. Visų pirma veiksmų imtasi siekiant gerinti nemokumo sistemą, stiprinti priežiūros sistemą ir mažinti neveiksnių paskolų, be kita ko, pasinaudojant turto valdymo bendrovėmis. Siekiant sustiprinti finansų sektoriaus priežiūrą tuose segmentuose, kuriuose nacionalinės institucijos tebeturi kompetenciją, imtis tolesnių veiksmų rekomenduojama Bulgarijai, Kiprui ir Maltai. Kai kuriose valstybėse narėse taip pat vis dar aktualūs dideli neveiksnių paskolų rodikliai. Šios srities rekomendacijos skirtos Airijai, Bulgarijai, Italijai, Kiprui ir Maltai.

Pokyčiai būsto rinkoje gali destabilizuoti finansų sektorių, dėl to kai kuriose valstybėse narėse reikia imtis veiksmų. Paprastai būstas yra pagrindinis namų ūkių turtas, be to, nekilnojamąjį turtą bendrovės įprastai naudoja kaip paskolų užstatą. Taigi užkurtus kelių staigiems šuoliams ir nuosmukiams išaugtų ekonomikos atsparumas galimiems sukrėtimams, ypač esant būsto kainų korekcijai. Dėl to sumažinti būsto pasiūlos trukdžius rekomenduojama Airijai, Jungtinei Karalystei, Nyderlandams ir Švedijai. Sumažinti didelį namų ūkių įsiskolinimą Švedijoje padėtų įsiskolinimui palankaus iškraipymo, kurį visų pirma lemia mokesčių sistema, pvz., hipotekos paskolų palūkanų atskaitymas iš mokėtinų mokesčių, sumažinimas.

1 langelis. Nauja priežiūros pagal Stabilumo ir augimo pakto informacija

Remdamasi 2018 m. stabilumo ir konvergencijos programų vertinimu, Komisija taip pat ėmėsi veiksmų pagal Stabilumo ir augimo pakto.

Komisija rekomenduoja nutraukti Prancūzijos perviršinio deficito procedūrą. Tuomet Pakto korekcinė dalis būtų taikoma tik Ispanijai; šios šalies perviršinio deficito panaikinimo terminas – 2018 m.

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 126 straipsnio 3 dalį Komisija priėmė ataskaitas dėl Belgijos ir Italijos, kuriose apžvelgia jų atitiktį Sutartyje nustatytam skolos kriterijui. Dėl Italijos padaryta išvada, kad šiuo metu skolos kriterijaus laikomasi. Ataskaitoje dėl Belgijos nebuvo galima padaryti galutinės išvados, ar skolos kriterijaus laikomasi, ar ne, nes nėra pakankamai įrodymų. Vis dėlto atrodo, kad 2018 m. fiskalinis koregavimas abiejose šalyse šiuo metu nėra pakankamas. Komisija iš naujo vertins reikalavimų laikymąsi remdamasi 2018 m. *ex post* duomenimis, kuriuos gaus 2019 m. pavasarį.

Komisija taip pat rekomenduoja Tarybai priimti sprendimą, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių atsižvelgdama į 2017 m. gruodžio mėn. rekomendaciją pagal didelio nukrypimo procedūrą.

Ši procedūra pradėta 2017 m. birželio mėn., pastebėjus didelį nukrypimą 2016 m. Be to, Komisija Vengrijai ir Rumunijai teikia įspėjimą dėl didelio nukrypimo nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo 2017 m. Šis įspėjimas Rumunijai yra antras. Komisija rekomenduoja Tarybai priimti Vengrijai ir Rumunijai skirtą rekomendaciją imtis tinkamų priemonių, kad šis didelis nukrypimas būtų panaikintas. Didelio nukrypimo procedūra suteikia valdžios institucijoms galimybę imtis taisomųjų veiksmų, kad nereikėtų pradėti perviršinio deficito procedūros.

Nors darbo rinkos sąlygos gerėja visose valstybėse narėse, tam, kad atsigavimo naudą pajustų kiekvienas ir pagerėtų gerovės sistemų tvarumas, reikia papildomų pastangų. Vis dar labai skiriasi skirtingų gyventojų grupių dalyvavimo darbo rinkoje lygis. Visų pirma – žemos kvalifikacijos darbuotojų, jaunimo, vyresnio amžiaus žmonių, migrantų kilmės asmenų arba neįgaliųjų. Imtis priemonių migrantų kilmės asmenų padėčiai darbo rinkoje gerinti rekomenduojama Austrijai, Belgijai ir Prancūzijai. Mažinti lyčių nelygybę pagal užimtumo ir atlyginimų lygį, kuri dažnai atsiranda dėl adekvačių priežiūros paslaugų stygiaus, galimybių užtikrinti profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą trūkumo arba mokesčių ir išmokų sistemoje įtvirtinto atgrasymo, turėtų Austrija, Čekija, Estija, Italija ir Lenkija. Darbo rinkos segmentacijos problemą imantis tokių priemonių, kaip perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių skatinimas, paskatų darbdaviams samdyti laikinus darbuotojus mažinimas ir lygių socialinės apsaugos galimybių užtikrinimas pagal tokias sutartis dirbantiems darbuotojams, reikėtų spręsti Ispanijai, Lenkijai, Nyderlandams ir Portugalijai.

Siekiant palaikyti inovacijų diegimą ir našumo augimą, dėl technologinių pokyčių ir demografinių iššūkių itin svarbu investuoti į įgūdžius. Perkvalifikavimas ir kvalifikacijos kėlimas – esminiai veiksniai siekiant didinti darbo rinkų dinamiškumą ir įtraukumą, kad kiekvienas galėtų visapusiškai dalyvauti visuomenėje arba užsiimti verslu. Airijai, Latvijai, Slovakijai ar Jungtinei Karalystei rekomenduota imantis ryžtingų politikos priemonių ir tinkamų investicijų remti perėjimą nuo žemesnės prie aukštesnės kvalifikacijos karjeros galimybių. Didinti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos studijas baigusių absolventų dalį rekomenduojama Belgijai.

Taip pat reikia dėti kryptingų pastangų, kad pagerėtų švietimo ir mokymo sistemų kokybė ir būtų užtikrintos vienodos galimybės jose dalyvauti, be kita ko, palankių sąlygų neturinčių asmenų grupėms, tokioms kaip romai, migrantų kilmės asmenys ir neįgalieji. Nelygybė švietimo srityje ir jos perdavimas iš vienos kartos į kitą kelia grėsmę Europos visuomenių socialinei sanglaudai ir ilgalaikiam klestėjimui. Taigi šių metų rekomendacijose daugiausia dėmesio skiriama pagrindinių gebėjimų kokybei ir ugdymui Austrijoje, mokyklos nebaigimo problemos mažinimui Ispanijoje, mokytojų padėties gerinimui Čekijoje, švietimo sistemos atitikties darbo rinkos poreikiams didinimui Kroatijoje, Latvijoje ar Lietuvoje, suaugusiųjų mokymosi gerinimui Lenkijoje, Lietuvoje, Slovėnijoje ir Portugalijoje ir profesinio mokymo gerinimui Kipre, Italijoje ir Prancūzijoje. Bulgarijai, Čekijai, Rumunijai, Slovakijai ir Vengrijai skirtos rekomendacijos gerinti galimybes dalyvauti kokybiško ir įtraukaus bendrojo švietimo sistemoje palankių sąlygų neturinčių asmenų grupėms, visų pirma romams.

Atsigaunant užimtumui, daugelyje valstybių narių gerėja socialinė padėtis. Vis dėlto, kaip rodo socialinių rodiklių suvestinė, kai kuriose valstybėse narėse nustatyta tokių ypatingos svarbos socialinių ir ekonominių pokyčių, kaip didelė pajamų nelygybė ir dirbančiųjų skurdas, menkas socialinių pervedimų poveikis arba ribotos galimybės pasinaudoti socialinėmis paslaugomis. Šių metų konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose itin daug dėmesio skiriama socialinės apsaugos programų įtraukumui ir veiksmingumui, pvz., Ispanijoje, Vengrijoje, Kroatijoje, Estijoje, Lietuvoje ir Latvijoje.

Siekiant kompensuoti visuomenės senėjimo poveikį ir padidinti sveikatos priežiūros prieinamumą reikia reformuoti sveikatos priežiūros sistemas. Daugelis valstybių narių pastaruoju metu vykdė įvairias sveikatos priežiūros sistemų reformas, kad padidintų išlaidų efektyvumą, finansinį tvarumą, atsparumą, įperkamumą bei prieinamumą ir pagerintų gyventojų sveikatos būklę. Taigi rekomendacijomis valstybės narės skatinamos įgyvendinti pastaruoju metu priimtas arba netrukus suderinsimas reformas, susijusias su didesniu išlaidų efektyvumu ir prieinamumu (Kipras, Suomija, Lietuva ir Slovėnija), imtis ryžtingų veiksmų,

kad būtų užtikrintas adekvatus ir efektyvus biudžeto sudarymas (Portugalija), didinti fiskalinį tvarumą ir išlaidų efektyvumą (Malta, Austrija ir Airija), stiprinti pirminę ir ambulatorinę priežiūrą (Latvija, Lietuva ir Rumunija), investuoti į ligų prevenciją (Lietuva), gerinti sveikatos priežiūros darbuotojų padėtį (Bulgarija ir Slovakija) ir mažinti mokėjimus savo lėšomis (Bulgarija ir Latvija).

Formuojant ir įgyvendinant politiką svarbu palaikyti socialinį dialogą, kad padidėtų bendra atsakomybė už reformas ir būtų užtikrinta jų sėkmė, tvarumas ir įtraukumas. Priėmus 2017 m. konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kai kurios valstybės narės ėmėsi veiksmų, kad būtų padidintos darbdavių organizacijų ir profesinių sąjungų struktūrinio dialogo ir dalyvavimo galimybės. Kitais atvejais tokios sistemos nėra arba ji atlieka nereikšmingą vaidmenį. Nors vieno visiems tinkamo modelio nėra, įmanoma užtikrinti intensyvesnį socialinį dialogą ir aktyvesnį socialinių partnerių dalyvavimą formuojant politiką Vengrijoje ir Rumunijoje.

Sektorinė investicijų ir našumo augimo skatinimo politika

Šalinant krizės padarinius padaryta didelė pažanga leido susitelkti į pagrindinius našumui kylančius iššūkius. Nors anksčiau daugumai valstybių narių jau pateiktos konkrečiai joms skirtos rekomendacijos su našumo augimu susijusiose srityse, dabar laikas užtikrinti apčiuopiamesnę šių reformų vykdymo pažangą. Šiuo atžvilgiu svarbiausia investuoti į infrastruktūrą, mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą. Norint užtikrinti, kad investicijos į inovacijas būtų nukreipiamos į našiausias sritis, reikia įvairių žingsnių: būtina šalinti reglamentavimo kliūtis, gerinti verslo aplinką ir remti verslumą. Taigi konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose labiau atsižvelgiama į konkrečius kiekvienos valstybės narės poreikius, kad būtų skatinamos investicijos ir iš naujo atsigaunų našumo augimas.

Inovacijos ir investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, taip pat skaitmeninimo politika turės teigiamą ir ilgalaikį poveikį našumui, bet atskirų valstybių narių prioritetai labai skiriasi. Skaitmeninimo lygis vertinant infrastruktūrą arba skaitmeninių įgūdžių turėjimą atskirose šalyse labai skirtingas; net apskritai gerų rezultatų pasiekusiose valstybėse narėse gali būti didelių vidinių skirtumų tarp atskirų regionų. Estijai, Ispanijai, Prancūzijai, Airijai, Italijai, Lietuvai ar Slovakijai rekomenduojama stiprinti viešuosius arba privačiuosius mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą didinant investicijų ar efektyvumo gerinimo priemonių tikslumą. Prancūzijoje, Airijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje reikėtų skatinti geresnį verslo ir mokslo tiriamųjų įstaigų bendradarbiavimą.

Siekiant pagerinti verslo aplinką ir padidinti augimo potencialą būtinos nuolatinės investicijos į infrastruktūrą. Turint gerą tinklo infrastruktūrą mažėja įmonės įsteigimo ir veikimo sąnaudos, o siekiant išnaudoti visą bendrosios rinkos potencialą būtinos valstybių narių ir regionų jungtys. Dėl krizės į infrastruktūrą investuota mažiau, ypač labiausiai nuo jos nukentėjusiose valstybėse narėse. Tais atvejais daugiausia sumažėjo investicijų į transportą, energetiką ir skaitmeninę infrastruktūrą – tai turi didelį neigiamą išorinį poveikį visuomenei ir aplinkai. Šiuose sektoriuose vis dar reikia didelių investicijų, taip pat ir tose valstybėse narėse, kurios krizę išgyveno lengvai. Kai kuriose šalyse papildomų investicijų taip pat reikia į atliekų ir vandens tvarkymo infrastruktūras siekiant užtikrinti jų modernizavimą ir paremti perėjimą prie labiau žiedinės ekonomikos. Rekomendacijos dėl infrastruktūros siūlomos Belgijai, Čekijai, Vokietijai, Airijai ir Rumunijai.

Konkurencingoms ir dinamiškoms rinkoms kurti skirtos reformos suteiktų naujų augimo galimybių, kuriomis įmonės galėtų lengvai pasinaudoti ekonomikos pakilimo laikotarpiu. Reformos, kuriomis lengvinamos rinkos atvėrimo, patekimo į rinką, įmonių augimo, neveiksmingų įmonių restruktūrizavimo arba pasitraukimo iš rinkos ir naujų verslo modelių kūrimo sąlygos, didina našumą ir yra naudingos piliečiams ir visai ekonomikai. Dėl

griežto paslaugų sektoriaus reglamentavimo labai išauga didelių paslaugų vartotojų, pvz., gamybos sektorių, sąnaudos. Konkrečiai, verslo paslaugų sektoriaus, kuris vis svarbesnis kitiems sektoriams, reformos nulems našumo augimą, nes sumažės sąnaudos ir padidės siūlomų paslaugų prieinamumas ir kokybė. Austrijai, Belgijai, Italijai, Kroatijai, Liuksemburgui, Prancūzijai, Slovėnijai, Vengrijai ir Vokietijai teikiamos rekomendacijos dėl reglamentavimo reformos, visų pirma paslaugų sektoriuje.

Viešasis administravimas ir verslo aplinka

Dėl stipraus pakilimo, o ir dėl struktūrinių reformų verslo aplinka pagerėjo. Tos srities pastangas reikėtų dėti ir ateityje, taip pat ir tose šalyse, kurių padėtis sąlyginai geresnė, kad jos išlaikytų pranašumą pasauliniu lygmeniu. Italijai, Kiprui ir Kroatijai šiais metais pateiktos rekomendacijos gerinti įvairius viešojo administravimo efektyvumo ir kokybės aspektus. Daugeliui valstybių narių lieka aktualus valstybės valdomų įmonių valdymas ir ekonominės veiklos rezultatai, o Bulgarijai, Italijai, Kiprui, Kroatijai, Portugalijai ir Rumunijai skiriamos rekomendacijos.

Keliose valstybėse narėse reikia papildomų pastangų siekiant užtikrinti teisingumo sistemos nepriklausomybę ir veiksmingumą, gerinti viešuosius pirkimus ir kovoti su korupcija. Šias problemas būtina spręsti norint gerinti verslo pasitikėjimą ir investavimo aplinką ir užtikrinti kitų struktūrinių reformų sėkmę. Keliose šalyse imtasi priemonių viešųjų pirkimų veikimui gerinti, įskaitant e. viešųjų pirkimų įvedimą. Vis dėlto dar reikėtų konkurencijos, skaidrumo, jungimo ir specializacijos viešųjų pirkimų srityje patobulinimų, be to, tebėra iš esmės neišnaudotas strateginių viešųjų pirkimų potencialas. Su viešaisiais pirkimais susijusios rekomendacijos skirtos Čekijai, Ispanijai, Vengrijai, Rumunijai, Slovėnijai ir Slovakijai. Nors kai kurios valstybės narės ėmėsi naujų kovos su korupcija priemonių, korupcija keliose valstybėse narėse tebėra didelė problema, turinti neigiamą poveikį ekonomikos augimo potencialui ir verslo aplinkai. Daugeliu atvejų reikia didinti korupcijos tyrimo ir persekiojimo veiksmingumą ir gerinti prevenciją. Toliau gerinti padėtų taip pat reikėtų šiose srityse: pranešėjų apsaugos, lobizmo teisės aktų, informacijos apie turtą ir interesus atskleidimo ir tikrinimo, pakankamų išteklių kovos su korupcija įstaigoms suteikimo, skaidrumo ir galimybių visuomenei susipažinti su informacija. Rekomendacijas dėl šių aspektų gavo kelios valstybės narės. Rekomendaciją gerinti nacionalinių teisingumo sistemų veiksmingumą gavo Italija, Kipras, Kroatija, Portugalija ir Slovakija.

Dėl reformų ir ekonomikos pakilimo pagerėjo galimybės gauti finansavimą, bet atsparumas ateityje priklausys nuo to, ar įmonės turės daugiau nuosavo kapitalo finansavimo galimybių. Galimybės gauti finansavimą gerokai pagerėjo dėl verslo ciklo nulemtų palankių veiksnių, o ir dėl reformų keliose valstybėse narėse. Vis dėlto kai kuriose valstybėse narėse jos tebėra menkos, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Konkrečiai, naujoms, novatoriškoms ir greitai augančioms bendrovėms finansavimo poreikiams ankstyvaisiais ir vėlesniais augimo etapais patenkinti būtinas rizikos kapitalas ir galimybė patekti į viešas kapitalo rinkas. Konkrečios rekomendacijos dėl galimybės gauti finansavimą siūlomos Italijai, Kiprui ir Portugalijai.

4. IŠVADA

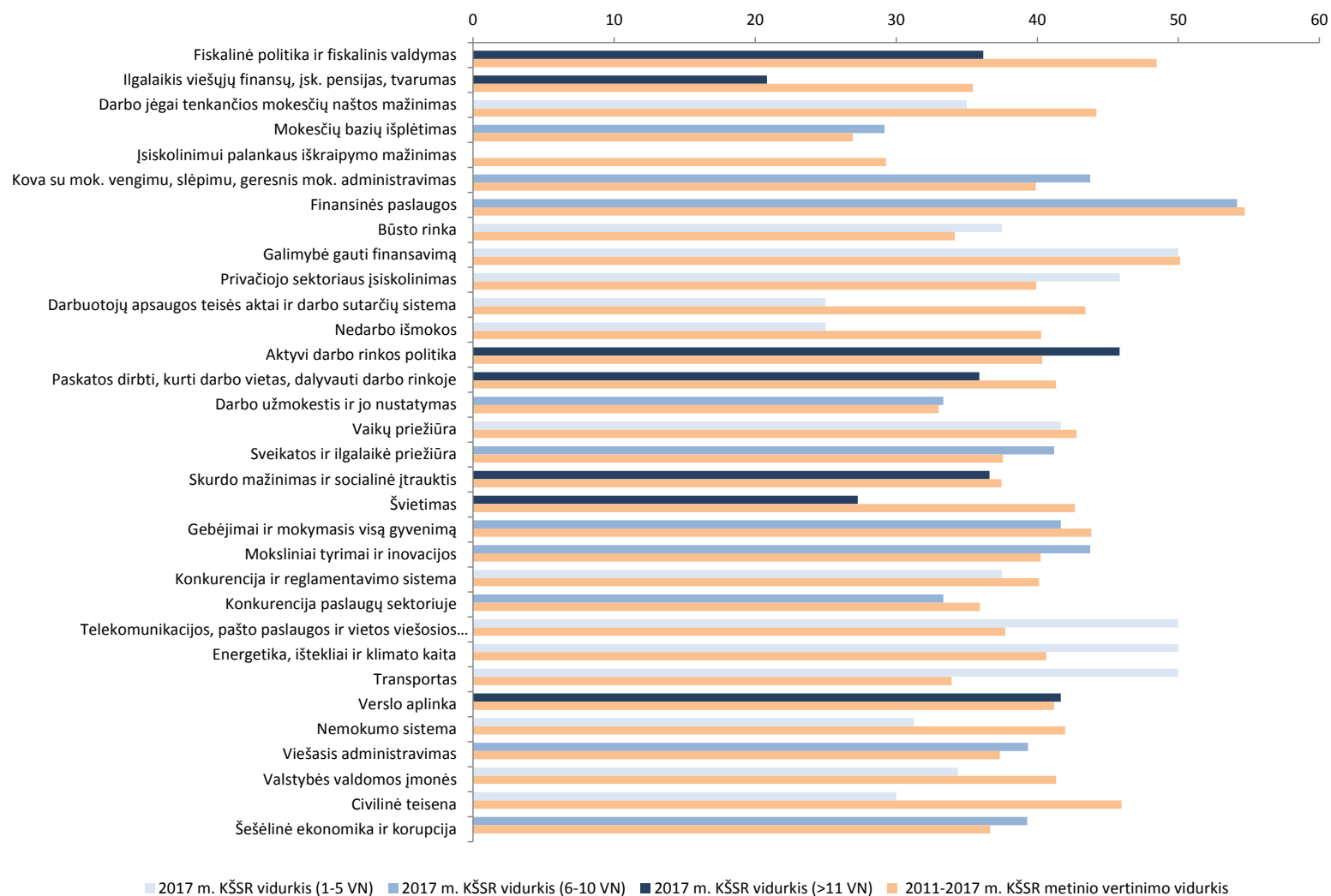
Geresnė ekonominė ir socialinė aplinka – unikali galimybė užtikrinti, kad Europos šalių ekonomika taptų tvirtesnė ir atsparesnė. Nuolat daugiausia dėmesio skiriant vertybiniam investicijų, struktūrinių reformų ir atsakingos fiskalinės politikos trikampiiui, Europos semestras padeda valstybėms narėms visapusiškai pasinaudoti šia galimybe. Ekonomikai augant dabar pats laikas aktyviau vykdyti makroekonominį atsparumą ir augimą didinančias reformas.

Komisija ragina Tarybą patvirtinti siūlomą 2018–2019 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų ir susijusių sprendimų pagal Stabilumo ir augimo pakto modelį. Ji kviečia valstybes nares visapusiškai ir laiku juos įgyvendinti palaikant dialogą su socialiniais partneriais ir visomis susijusiomis suinteresuotosiomis šalimis. Komisija savo ruožtu lieka įsipareigojusi per visą Europos semestro procesą palaikyti atvirą, įtraukų dialogą su nacionalinėmis suinteresuotosiomis šalimis. Be to, Komisija pasirengusi to prašančioms valstybėms narėms teikti paramą per Paramos struktūrinėms reformoms tarnybą. Kad dar labiau padėtų įgyvendinti nacionalines reformų darbotvarkes, Komisija kartu su pasiūlymais dėl daugiamečių finansinės programos po 2020 m. ketina pateikti naują paramos reformoms programą. Programos bendras biudžetas bus 25 mlrd. EUR ir pagal ją bus teikiama finansinė ir techninė parama visoms valstybėms narėms, įgyvendinančioms prioritetines reformas, nustatytas per Europos semestrą.

1 PRIEDĖLIS. 2018–2019 M. KONKREČIOMS ŠALIMS SKIRTOSE REKOMENDACIJOSE APTARIAMŲ KLAUSIMŲ APŽVALGA

Plati kategorija	Politikos sritys	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
Viešieji finansai ir apmokestinimas	Fiskalinė politika ir fiskalinis valdymas																											
	Ilgalaikis viešųjų finansų, įsk. pensijas, tvarumas																											
	Darbo jėgai tenkančios mokesčių naštos mažinimas																											
	Mokesčių bazių išplėtimas																											
	Įsiskolinimui palankaus iškraipymo mažinimas																											
	Kova su mokesčių vengimu ir slėpimu, geresnis mokesčių administravimas																											
Finansų sektorius	Finansinės paslaugos																											
	Būsto rinka																											
	Galimybė gauti finansavimą																											
	Privačiojo sektoriaus įsiskolinimas																											
Darbo rinkos, švietimo ir socialinė politika	Darbuotojų apsaugos teisės aktai ir darbo sutarčių sistema																											
	Nedarbo išmokos																											
	Aktyvi darbo rinkos politika																											
	Paskatos dirbti, kurti darbo vietas, dalyvauti darbo rinkoje																											
	Darbo užmokestis ir jo nustatymas																											
	Vaikų priežiūra																											
	Sveikatos ir ilgalaikė priežiūra																											
	Skurdo mažinimas ir socialinė įtrauktis																											
	Švietimas																											
	Gebėjimai ir mokymasis visą gyvenimą																											
Struktūrinė politika	Moksliniai tyrimai ir inovacijos																											
	Konkurencija ir reglamentavimo sistema																											
	Konkurencija paslaugų sektoriuje																											
	Telekomunikacijos, pašto paslaugos ir vietos viešosios paslaugos																											
	Energetika, ištekliai ir klimato kaita																											
	Transportas																											
Viešasis administravimas ir verslo aplinka	Verslo aplinka																											
	Nemokumo sistema																											
	Viešasis administravimas																											
	Valstybės valdomos įmonės																											
	Civilinė teisena																											
	Šešėlinė ekonomika ir korupcija																											

2 PRIEDĖLIS. 2017 M. KONKREČIOMS ŠALIMS SKIRTŲ REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGOS VERTINIMAS PAGAL POLITIKOS SRITIS

* Bendras su fiskaline politika susijusių konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų vertinimas apima Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų laikymąsi.

** Atliekant daugiamečių vertinimą atsižvelgiama į įgyvendinimo pažangą nuo KŠSR priėmimo iki 2018 m. gegužės mėn. vedamojo komunikato paskelbimo.